

Література

1. Щегольков Д. Аутсорсинг начисления зарплат // Менеджер по персоналу. — 2006. — № 3. — С. 19—20.
2. Правоторов В. Скрытый потенциал аутсорсинга // Кадровик. — 2006. — № 6. — С. 68—70.
3. Аникин Б. А., Рудая И. Л. Аутсорсинг и аутстаффинг: высокие технологии менеджмента: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 2007. — 288 с.
4. Хлебников Д. В. Аутсорсинг как инструмент снижения бизнес-затрат и оптимизации бизнес-системы // Компас промышленной реструктуризации. — 2004. — № 2. — С. 26—28.

Стаття надійшла до редакції 04.04.2007

УДК 330.59

А. М. Черенько, канд. екон. наук,
зав. відділу ІДСД НАНУ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИЙ РІВЕНЬ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ЗНИЖЕННЯ БІДНОСТІ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЖИТТЕВОГО РІВНЯ НАСЕЛЕННЯ

АНОТАЦІЯ. Статтю присвячено дослідженню впливу освітнього рівня на доходи працюючих та матеріальне становище їх сімей. Визначено роль освіти як основного чинника зниження ризику бідності.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Освітній рівень, доходи, бідність, ризик бідності.

Найбільш вражаючим результатом економічної кризи 1990-х років стало стрімке падіння життєвого рівня населення, яке за своїми темпами випереджало зниження основних показників економічного розвитку країни. Цей процес супроводжувався суттєвими змінами в усіх сферах життєдіяльності людини, пов'язаними як з кризовими явищами в економіці, так і переходом до ринкових механізмів господарювання. Поряд з соціально вразливими верствами до груп з високими ризиками бідності потрапило і високоосвічене працююче населення, що сформувало так званий феномен української бідності.

Впродовж останніх семи років в Україні спостерігається зростання реальних доходів населення та відповідне покращення матеріального становища переважної більшості домогосподарств. Хоча сьогодні зайнятість, як і за кризового періоду, не гарантує достойного рівня життя та, навіть, захисту від бідності, поступово почали змінюватися профілі низькодоходності та бідності. Як свідчать проведені впродовж останніх семи років дослідження, в

Україні визначальними факторами підвищення ризику бідності є наявність в складі домогосподарства: двох та більше дітей будь-якого віку; хоча б однієї дитини у віці до 3-х років; принаймні одного безробітного; хоча б однієї особи старше 75 років; одночасно хоча б однієї дитини та дорослих осіб пенсійного віку (однієї чи більше). Єдиним фактором, що може позитивно вплинути на ситуацію з бідністю в домогосподарстві, є наявність повної вищої освіти, принаймні, у одного з членів домогосподарства.

Серед зазначених факторів бідності найбільш суттєвими (як за абсолютним, так і за відносним критерієм) є демографічні чинники, особливо, наявність у домогосподарстві двох та більше дітей або одночасно дітей та осіб пенсійного віку. В таких домогосподарствах рівні бідності за національною межею в 1,7 разу перевищують середньоукраїнське значення (рис. 1).

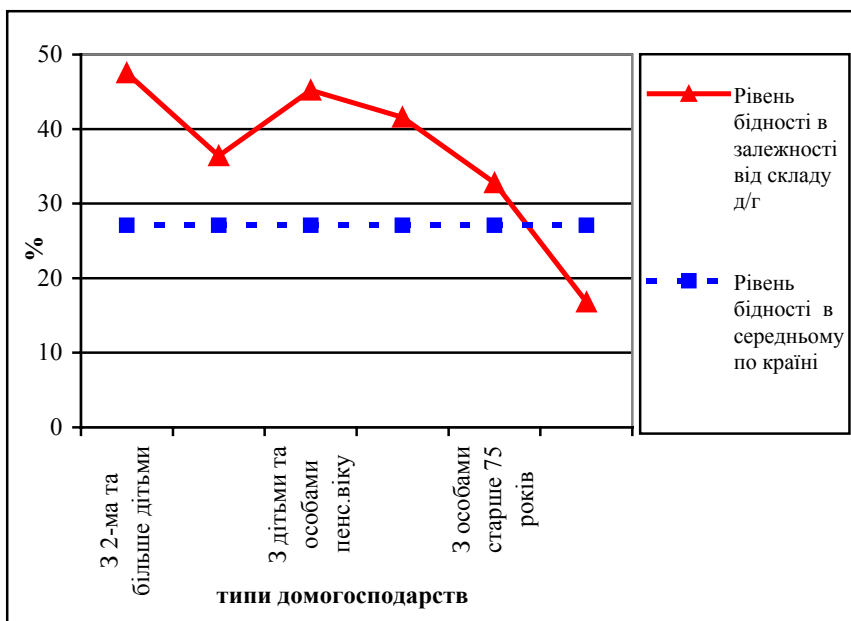


Рис. 1. Рівень бідності, визначеною за національною межею, залежно від складу домогосподарства, 2005 р.

Натомість, у домогосподарствах, що мають у своєму складі, принаймні, одну особу з повною вищою освітою, рівень бідності в 1,6 разу поступається середньоукраїнському значенню. Таким

чином, високий рівень освіти сьогодні виступає чи не єдиним фактором захисту від ризику бідності.

Особливо відчутно впливає на ризик бідності родини рівень освіти голови домогосподарства, оскільки головою домогосподарства частіше визначається особа, яка виступає найбільшим постачальником ресурсів, тобто приносить найбільший дохід. Рівень бідності в домогосподарствах, голова яких має повну вищу освіту, в 2,3 рази поступається середньоукраїнському рівню і становить лише 11,8 %. При цьому рівень бідності в домогосподарствах, де голова має загальну середню освіту, перевищує 30 %, а при базовій середній освіті — наближується до 40 %. Тобто, по домогосподарствам, голова яких має повну вищу освіту, рівень бідності у 3,2 рази поступається показнику по домогосподарствам, де голова має лише базову середню освіту. Таким чином, залежність ризику бідності від освіти голови домогосподарства простежується по всіх її рівнях — з кожним наступним (більш високим) освітнім рівнем помітно знижується рівень бідності домогосподарства (рис. 2).

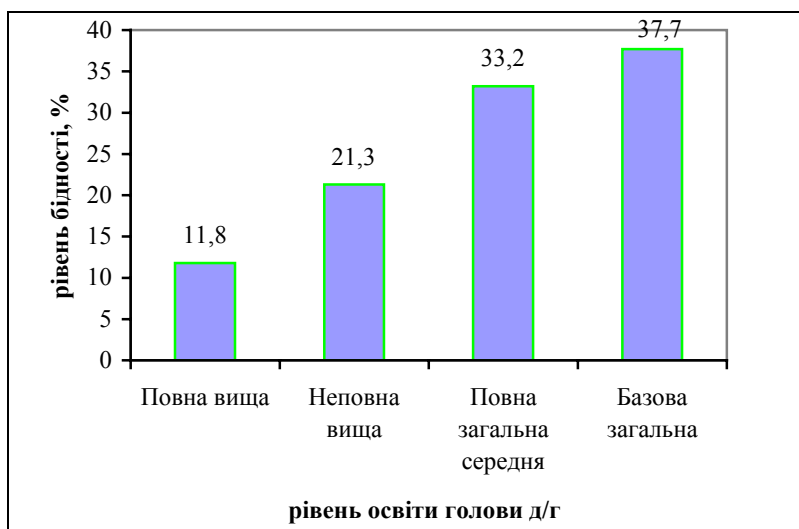


Рис. 2. Рівень бідності залежно від рівня освіти голови домогосподарства, 2005 р.

При цьому найбільша різниця у ситуації з бідністю спостерігається на межі неповної вищої та загальної середньої освіти — якщо по домогосподарствах, голова яких має неповну вищу осві-

ту, рівень бідності становить 21,3 % і помітно поступається середньоукраїнському показнику (на 5,8 відсоткових пункти), то в домогосподарствах, де голова має лише загальну середню освіту, рівень бідності становить 33,2 %, і відповідно ризик бідності перевищує середньоукраїнський рівень в 1,23 разу.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що більш високий рівень освіти принаймні одного з членів домогосподарства, а особливо його голови, є запорукою нижчого ризику бідності. Таким чином, сьогодні освіту можна визначити як єдиний, найбільш ефективний та найбільш перспективний чинник зниження ризику бідності родини.

Проте, бути запорукою захисту від бідності та бути чинником підвищення життєвого рівня — різні речі. Сьогодні особливої уваги потребує дослідження впливу освітнього чинника на підвищення рівня добробуту працюючого та його сім'ї.

Проведені розрахунки доводять, що особисті доходи населення мають пряму залежність від освітнього рівня, тобто зростають прямо пропорційно з підвищенням рівня освіти. Якщо для осіб з повною вищою освітою середній особистий доход у 2005 році становив 689,4 грн, для осіб з базовою та неповною вищою — 481,6 грн, а для населення з базовою середньою освітою — лише 257,4 грн. За рівнем доходів від трудової діяльності в цілому та від найманої праці зокрема така різниця є ще суттєвішою. Так, доходи від зайнятості осіб з повною вищою освітою майже у 2 рази перевищують доходи осіб з повною середньою освітою та в 11 разів — доходи осіб з базовою середньою освітою (рис. 3).

Доходи осіб з вищою освітою впливають на матеріальне становище всієї родини. У домогосподарствах, де голова має повну вищу освіту, сукупний доход у середньому на одну особу майже в півтора рази перевищує показник по домогосподарствах, де голова має повну середню освіту.

Рівень освіти здійснює і опосередкований вплив на добробут конкретної особи та її родини, оскільки дозволяє краще реалізувати себе на ринку праці. Якщо серед осіб з повною вищою освітою визначають свій соціально-економічний статус як «безробітний» лише 4,5 %, то серед осіб з неповною вищою освітою цей показник зростає до 7,9 %, а з загальною середньою освітою — до 15,6 %. Питома вага представників зі статусом працюючого за наймом та роботодавця зростає з кожним наступним освітнім рівнем. Роботодавців, як працюючих з найвищими доходами, серед осіб з повною вищою освітою у 3 рази більше, ніж серед представників з повною середньою освітою (рис. 4).

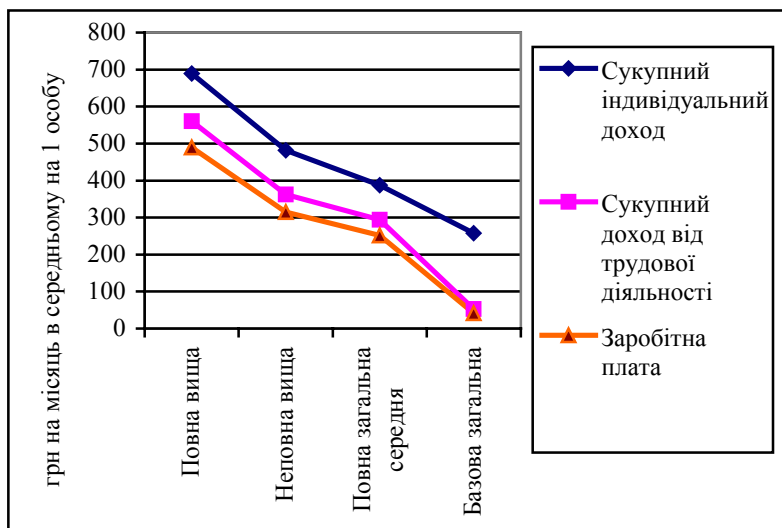


Рис. 3. Доходи населення залежно від рівня освіти, 2005 р.

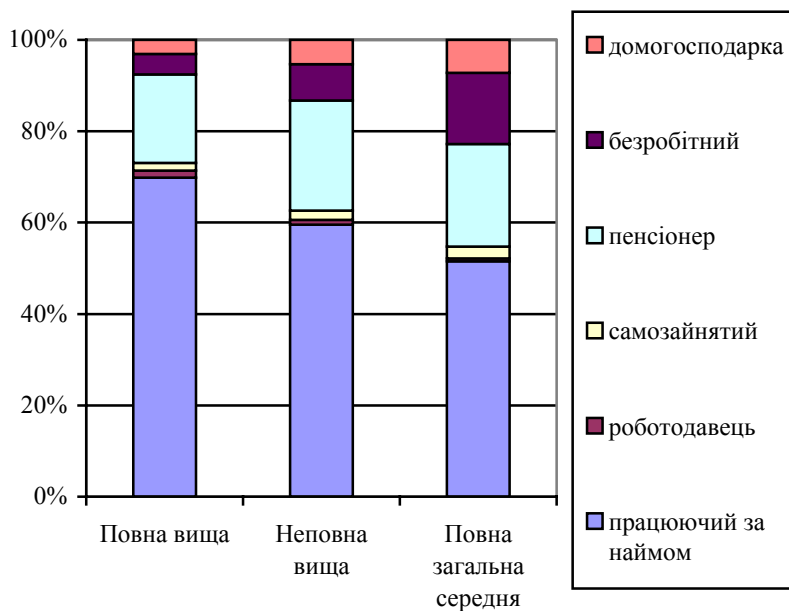


Рис. 4. Вплив освіти на соціально-економічний статус осіб у віці 25 років і старше, 2005 р.

Таким чином, сьогодні високий рівень освіти можна визначити як основний чинник зниження ризику бідності та підвищення доходів працюючого та його сім'ї. Саме освітній чинник сьогодні виконує більшу захисну та стимулюючу роль, ніж заходи державної соціальної політики щодо підтримки населення. Отже, інвестиції населення в освіту своїх дітей можна визнати найбільш перспективним та вигідним вкладанням коштів у їх майбутнє. Можливо, саме цим пояснюється зростаюча зацікавленість у підвищенні освітнього рівня дітей, навіть, за умови контрактного навчання, при обмеженій фінансовій спроможності батьків. Така тенденція свідчить про можливість зростання освітнього потенціалу країни за рахунок усвідомлення самим населенням важливості навчання.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2007

УДК 331.108

О. М. Чернюк, аспірант
кафедри управління персоналом,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ «РОЗУМОВА ПРАЦЯ»

АНОТАЦІЯ. Проаналізовані теоретичні аспекти «розумова праця». Розглянуто еволюцію виділення розумової праці як окремого виду праці та її взаємозв'язок і співвідношення з фізичною працею. Визначено види розумової праці залежно від змісту та характеру праці, особливості розумової праці. Запропоновано чітке визначення «розумової праці», розглядання розумової праці як процесу, який постійно вдосконалюється та аналізується з метою покращення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Розумова праця, інтелектуальна праця, фізична праця.

Тенденції останніх десятиліть свідчать про розвиток науково-технічного прогресу (НТП), який відбувається завдяки результатам **праці** фахівців різних професій, галузей економіки, країн. **Праця людини** — це одна з найважливіших сфер життєдіяльності людини, яка є основою буття та взаємодії людей у суспільстві, будь-якого виробництва корисних товарів та послуг, розвитку людини та суспільства, економіки країни тощо.

На наш погляд, розумова праця є один з найголовніших чинників НТП, оскільки результатом такої праці є нові ідеї, прогресивні технології, сучасні матеріали, види енергії, засоби виробництва, наукові теорії, моделі управління і т. д., що у підсумку